

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
STRATEGIC LEADERSHIP IN 21ST CENTURY OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER UBONRATCHATHANI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 5

¹วิศรา บัวแก้ว, ²ชูชีพ ประทุมเวียง และ ³นเรศ ขันธะรี

¹Warisara Buakaew, ²Chucheepratumwiang and ³Naret Khantaree

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย

Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

¹Warisara.bg64@ubru.ac.th

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 29, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 (2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 พบว่า ด้านกำหนดทิศทางขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้การพัฒนาความสามารถในการบริหารเชิงกลยุทธ์ มีการกำหนดทิศทางขององค์กรที่ชัดเจน ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน และสร้างวัฒนธรรมคุณภาพในการปฏิบัติงาน ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยาตัวอย่างสร้างสรรค์ สามารถปรับตัวและความกล้าคิดนอกกรอบภายใต้กฎระเบียบได้ ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์กร สามารถบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในองค์กรให้เกิดความคุ้มค่าและด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม ควรมีคุณธรรมจริยธรรมทั้งต่อตนเองที่จะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และผู้ปฏิบัติงานที่จะต้องใช้ความเมตตาและความเข้าใจ

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21

Abstract

The purpose of this research were to (1) to study the strategic leadership in 21st century of school administrators (2) to compare the strategic leadership in 21st century of school administrators classified by position, experience and size of the school and (3) to study the guidelines for the development of the strategic leadership in 21st century of school administrators. The findings indicated that: 1) The level of administrators' strategic leadership for the 21st century in school administrators under Ubonratchathani primary educational service area office 5 showed that totally at the total and each high level. 2) Teachers' and school administrators' opinions toward the strategic leadership in 21st century of school administrators under Ubonratchathani primary educational service area office 5 classified by position and size of the school were different statistically significant at the .01 level and Teachers' and school administrators' opinions toward the strategic leadership in 21st century of school administrators under Ubonratchathani primary educational service area office 5 classified by experience had on difference. 3) The guidelines for the development of the strategic leadership in 21st century of school administrators under Ubonratchathani primary educational service area office 5 have identified that in crucial to establishing organizational direction, ensuring a transparent organizational vision. Fostering an organizational culture involves leading by example, instilling a commitment to quality work. On creative and revolutionary thinking, enabling adaptability and the courage to innovate within established frameworks. On managing organizational resources, administrators must adeptly oversee educational resources to engender value. And on moral and ethics, must uphold moral and ethical standards, serving as

exemplary models for others. and promote a culture of kindness and understanding among practitioners

Keywords: Leadership, The strategic leadership in 21st century

บทนำ

สถานการณ์โลกในศตวรรษที่ 21 มีความเจริญก้าวหน้าและมีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าทางข้อมูลและวิทยาการต่างๆ การแข่งขันทางเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการพัฒนาอย่างล้ำสมัย และทำให้ทุกสิ่งต้องปฏิรูปตนเอง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมโลก เพื่อเป็นการตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การจัดการศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพ เพื่อให้สังคมก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้สู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้ที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติต่อไป

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3 พ.ศ.2553 ความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองคิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษา ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กร ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลลัพธ์ในเรื่องของศาสตร์ทางการสอนที่เหมาะสม และขับเคลื่อนการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครู ปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะที่เตรียมเป็นที่ยอมรับของชาติอื่น และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

ภาวะผู้นำ (leadership) เป็นคุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้นำที่เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะให้อิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้อื่น โดยเฉพาะการใช้ศิลปะในการโน้มน้าวใจให้ผู้ตามมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้วยความพอใจและเต็มความสารถ ไม่ว่าจะเป็นบุคลิกภาพลักษณะของ

ความเป็นผู้นำ ความรู้ความสามารถ ความคิดริเริ่ม การตัดสินใจ เป็นต้น ซึ่งภาวะผู้นำเป็นการแสดงให้เห็นถึงการกระทำของผู้นำ (leader) มากกว่าเป็นลักษณะของบุคคล สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและสามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงแข่งขันที่เกิดขึ้นตลอดเวลา

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 เป็นความสามารถในการมีอิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษาต่อผู้อื่น มีความสามารถในการคาดการณ์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความยืดหยุ่นและสามารถนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้องค์กรมีการพัฒนาทันต่อการเปลี่ยนแปลงประกอบไปด้วยงานด้านต่าง ๆ จึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร ช่วยให้ผู้บริหารสามารถมองเห็นภาพรวมและขอบเขตได้กว้างขวางและชัดเจน ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการกำหนดและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบท รวมถึงการพัฒนาความสามารถและศักยภาพของผู้ร่วมงานหรือผู้ตามให้ไปสู่ระดับที่สูงขึ้น ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยเสริมความสำเร็จให้แก่องค์กร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจหลักในด้านการส่งเสริม สนับสนุนและบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน โดยมีสถานศึกษาทั้งสิ้น 254 แห่ง มีการนโยบายที่เกี่ยวข้องมาสู่การกำหนดวิสัยทัศน์คือ องค์กรคุณภาพ มุ่งพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมอนาคตที่ยั่งยืนและกำหนดกลยุทธ์ 4 ข้อคือ 1) ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ 2) สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคน 3) ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 4) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565, 2566: 33) นอกจากนี้ผลการติดตามและประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 ตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสรุปภาพรวมทั้ง 3 มาตรฐานอยู่ในระดับดี แม้ข้อมูลในภาพรวมจะแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษามีการบริหารจัดการและผลการดำเนินงานในระดับที่น่าพึงพอใจ แต่อย่างไรก็ตามยังคงปรากฏจุดควรพัฒนาที่สถานศึกษาต้องยกระดับคุณภาพให้สอดคล้องกับบริบทและความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ขับเคลื่อนองค์กร ไปในทิศทางที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เอื้อต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้ใช้เป็นข้อมูลและเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการบริหารงานสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายในการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 จำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 3,378 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 254 คน และครู จำนวน 3,124 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กำหนดขนาดของตัวอย่างจากการใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 607-610, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด 2556: 43) ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 345 คน และใช้การเทียบตามสัดส่วนเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวอย่าง ประกอบด้วยแบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 26 คน และครู จำนวน 319 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) การกำหนดทิศทางขององค์กร 2) การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร 3) การคิดเชิงปฏิวัติอย่างสร้างสรรค์ 4) การบริหารทรัพยากรในองค์กรและ 5) การมีคุณธรรมและจริยธรรม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วยตำแหน่งประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาตามแนวคิดของนักการศึกษาและได้สรุปขอบข่ายภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การกำหนดทิศทางขององค์กร 2) การสนับสนุนวัฒนธรรมขององค์กร 3) การคิดเชิงปฏิวัติอย่างสร้างสรรค์ 4) การบริหารทรัพยากรในองค์กรและ 5) การมีคุณธรรมและจริยธรรม ลักษณะเป็นแบบสอบถามประมาณค่า Rating Scale 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 เป็นคำถามปลายเปิด (Open - ended) ให้ผู้ตอบแสดงข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ เชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21

3.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย () ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สูตร t-test และใช้การทดสอบ F-test

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5

ผลการวิจัย

จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.54 เป็นครู จำนวน 319 คน คิดเป็นร้อยละ 92.46 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน เป็นกลุ่มประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 32.75 เป็นกลุ่มประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 5 - 10 ปีขึ้นไป จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 31.60 และเป็นกลุ่มประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 35.65 และเมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 120 คน) จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 24.64 เป็น

สถานศึกษาขนาดกลาง (นักเรียนตั้งแต่ 121 – 300 คน) จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 49.27 และเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขึ้นไป (นักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป) จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 26.09

2. ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกเป็นรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
			แปลผล
1. การกำหนดทิศทางขององค์กร	4.05	.38	มาก
2. การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร	4.14	.36	มาก
3. การคิดเชิงปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์	4.12	.33	มาก
4. การบริหารทรัพยากรในองค์กร	4.09	.32	มาก
5. การมีคุณธรรมและจริยธรรม	4.53	.20	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.19	.20	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมา คือ การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ($\bar{X} = 4.14$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ($\bar{X} = 4.05$)

3.เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 -ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำ เชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.88$) รองลงมาคือ การกำหนดทิศทางขององค์กร ($\bar{X} = 4.54$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ($\bar{X} = 4.45$)

ครูมีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมี

ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.51$) รองลงมาคือ การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ($\bar{X} = 4.12$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การกำหนดทิศทางขององค์กร ($\bar{X} = 4.16$)

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ดังนี้

ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.51$) รองลงมาคือ การคิดเชิงปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.16$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ($\bar{X} = 3.99$)

ประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 5 – 10 ปี มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมาคือ การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ($\bar{X} = 4.20$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การกำหนดทิศทางขององค์กร ($\bar{X} = 4.04$)

ประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมาคือ การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ($\bar{X} = 4.23$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การกำหนดทิศทางขององค์กร ($\bar{X} = 4.04$)

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ด้านการคิดเชิงปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์กร และด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนในด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.4 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ดังนี้

ขนาดของสถานศึกษาขนาดเล็ก มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมาคือ การคิดเชิงปฏิกิริยาอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.14$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การกำหนดทิศทางขององค์กร ($\bar{X} = 3.74$)

ขนาดของสถานศึกษาขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.52$) รองลงมาคือ การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ($\bar{X} = 4.16$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การคิดเชิงปฏิกิริยาอย่างสร้างสรรค์ และการบริหารทรัพยากรในองค์กร ($\bar{X} = 4.00$)

ขนาดของสถานศึกษาขนาดใหญ่ขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.54$) รองลงมาคือ การกำหนดทิศทางขององค์กร ($\bar{X} = 4.31$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ($\bar{X} = 4.28$)

3.5 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ด้านส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยาอย่างสร้างสรรค์ และด้านการบริหารทรัพยากรในองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนในด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3.6 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กรพบว่า ความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขึ้นไป และ สถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

3.7 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กรพบว่า ความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง

สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขึ้นไป และสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

3.8 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านการคิดเชิงปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์พบว่า ความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง ขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขึ้นไป และสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

3.9 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์กรพบว่า ความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขึ้นไป และสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

4.1 ด้านกำหนดทิศทางขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาความสามารถในการบริหารเชิงกลยุทธ์ มีการนำจุดแข็งจุดอ่อนจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษามาดำเนินการกำหนดทิศทางขององค์กรที่เป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีบทบาทในการวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อให้การกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานเหนือสถานศึกษา ตลอดจนสามารถตอบสนองความต้องการของความต้องการของสังคม และเชื่อมโยงนโยบายและความต้องการสู่การกำหนดแผนงานหรือโครงการต่อไป

4.2. ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การรับฟังซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและความสุขในการทำงานของบุคลากร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและจงใจให้เกิดความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงาน สร้างวัฒนธรรมคุณภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายและทิศทางของสถานศึกษา

4.3. ด้านการคิดเชิงปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นบุคคลที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกๆ มีความกล้าที่จะปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา รวมถึงจะต้องสามารถคิดนอกกรอบภายใต้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม และตอบสนองกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเท่าทัน มีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมและสร้างแนวทางการแก้ปัญหาใหม่ ๆ รวมไปถึงการจัดหาเทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนการแก้ปัญหา และส่งเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

4.4 ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในองค์กรให้เกิดความคุ้มค่า ทั้งในเรื่องของการบริหารงานบุคคลให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เหมาะสมกับภาระงาน การบริหารงบประมาณโดยการจัดสรรและระดมทรัพยากรให้เพียงพอ มีความเป็นไปได้ และมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ การบริหารวัสดุอุปกรณ์ที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เช่น การจัดหาระบบอินเทอร์เน็ต สื่อการเรียนรู้ หรือระบบสารสนเทศ และการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีหลักการและระบบเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานและเป้าหมายที่กำหนด

4.5 ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนควรพึงตระหนักถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นมาตรฐานวิชาชีพอยู่ตลอดเวลาในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นต่อตนเองที่จะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ยุติธรรม ต่อผู้ปฏิบัติงานที่จะต้องใช้ความเมตตา ความเข้าใจ และเอื้ออาทร จนเป็นที่เคารพรักและเป็นที่ศรัทธาของผู้ใต้บังคับบัญชาให้สามารถจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนต่อไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู 5 ด้าน 1) การกำหนดทิศทางขององค์กร 2) การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร 3) การคิดเชิงปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ 4) การบริหารทรัพยากรในองค์กร 5) การมีคุณธรรมและจริยธรรม มีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้และภาวะผู้นำที่เข้มแข็งจะสามารถสร้างความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในการปฏิบัติงานสู่เป้าหมายตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้ สอดคล้องกับเกศรา สิทธิแก้ว (2558: 84) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ในการควบคุมองค์การให้สมดุล รองลงมาคือ ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์กร ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์กร และด้านการคิดเชิงปฏิบัติ ตามลำดับ สอดคล้องกับมูฟิต วาโซะ (2564: 61) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ รองลงมาคือ ด้านการกำหนด

วิสัยทัศน์ ด้านผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจในระดับสูง ด้านวิธีการคิดเชิงปฏิวัติ และด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานการวิจัย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีลักษณะและมุมมองในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน กล่าวคือผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การตัดสินใจ การควบคุม การจัดสรร และระดมทรัพยากรทางการศึกษาตลอดจนการติดต่อประสานงานกับบุคคล ชุมชน หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนครูนั้นมีภาระหน้าที่การสอนเป็นหลักจึงอาจมีความคิดแตกต่างกัน แต่ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูนั้นต่างก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่ความเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามที่ตั้งไว้สอดคล้องกับธีรศักดิ์ สารสมิคร (2563: 353) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน สอดคล้องกับอัษฎรา โพธิ์อัน (2558: 147) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงานพบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี ตั้งแต่ 5 – 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ปัจจุบันการติดต่อสื่อสารหรือความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทำให้การรับรู้ของแต่ละบุคคลเป็นไปได้อย่างเปิดกว้าง ไร้ขอบเขต หรือภายในองค์กรที่มีความใกล้ชิดกันทำให้สามารถถ่ายทอดกันได้โดยง่าย สอดคล้องกับวรินทร์ เดชชะอ้อน (2557: 94) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับมูฟิต วาโอะ (2564: 61) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงาน

ต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานีไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับวรารักษ์ หนึ่งโชคชัย (2557: 82) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการกำหนดทิศทางขององค์การ และด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี จำแนกตามประสบการณ์การสอน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานการวิจัย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีขนาดของสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ขึ้นไปมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขึ้นไปมองเห็นถึงศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในการแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีความพร้อมด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านทรัพยากร ทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษา เกิดการกระจายอำนาจแบบมีส่วนร่วมจากผู้บริหารสถานศึกษา กับบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อตอบสนองนโยบายด้านการพัฒนาการศึกษาและกระแสการเปลี่ยนแปลงการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีข้อจำกัดด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านทรัพยากร และการโยกย้ายตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาบ่อยครั้ง ทำให้มองเห็นถึงศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในการแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ลดน้อยลงสอดคล้องกับมูฟิต วาโซะ (2564: 66) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี จำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับปนัดดา วรกานต์ทิวิธ (2555 : 28) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูจำแนกตามขนาดของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 สรุปได้ 5 แนวทาง

ที่สำคัญ คือ 1) ด้านกำหนดทิศทางขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้พัฒนาความสามารถในการบริหารเชิงกลยุทธ์ มีการนำจุดแข็งจุดอ่อนจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษามากำหนดทิศทางขององค์กรที่เป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีบทบาทในการวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อให้การกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานเหนือสถานศึกษา ตลอดจนสามารถตอบสนองความต้องการของความต้องการของสังคม และเชื่อมโยงนโยบายและความต้องการสู่การกำหนดแผนงานหรือโครงการต่อไป 2) ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การรับฟังซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและความสุขในการทำงาน ของบุคลากร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและจงใจให้เกิดความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงาน สร้างวัฒนธรรมคุณภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายและทิศทางของสถานศึกษา 3) ด้านการคิดเชิงปฏิวัติอย่างสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรควรเป็นบุคคลที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกๆ มีความกล้าที่จะปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา รวมถึงจะต้องสามารถคิดนอกกรอบภายใต้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม และตอบสนองกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเท่าทัน มีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมและสร้างแนวทางการแก้ปัญหาใหม่ ๆ รวมไปถึงการจัดหาเทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนการแก้ปัญหา และส่งเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินงาน 4) ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในองค์กรให้เกิดความคุ้มค่า ทั้งในเรื่องของการบริหารงานบุคคลให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เหมาะสมกับภาระงาน การบริหารงบประมาณโดยการจัดสรรและระดมทรัพยากรให้เพียงพอ มีความเป็นไปได้ และมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ การบริหารวัสดุอุปกรณ์ที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เช่น การจัดหาระบบอินเทอร์เน็ต สื่อการเรียนรู้หรือระบบสารสนเทศ และการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีหลักการและระบบเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานและเป้าหมายที่กำหนด และ 5) ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนควรพึงตระหนักถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นมาตรฐานวิชาชีพอยู่ตลอดเวลาในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นต่อตนเองที่จะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ยุติธรรม ต่อผู้ปฏิบัติงานที่จะต้องใช้ความเมตตา ความเข้าใจ และเอื้ออาทร จนเป็นที่เคารพรักและเป็นที่ศรัทธาของผู้ใต้บังคับบัญชาให้สามารถจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนต่อไป สอดคล้องกับมูฟิต วาโอะ (2564: 63) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารในด้านความคิดความเข้าใจระดับสูง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการติดตามและการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ อีกทั้งการมีทักษะและไหวพริบในการคิดเชิงสร้างสรรค์ โดยสามารถแก้ปัญหาและกำหนดแนวทางปฏิบัติงานได้ ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ผู้บริหารควรมีการบริหารจัดการข้อมูลประยุกต์ใช้ข้อมูลข่าวสารความรู้ และแนวคิดใหม่ ๆ มาพัฒนาในการทำงาน รวมทั้งการนำนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์เกณฑ์

มาตรฐานของโรงเรียนมากำหนดกลยุทธ์ในการทำงาน ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต ผู้บริหารควรเป็นนักวางแผนกลยุทธ์ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายและสามารถคาดการณ์แนวโน้มอนาคตและคิดเชิงรุกกำหนดทิศทางของโรงเรียนได้ ด้านวิธีการคิดเชิงปฏิกิริยาผู้บริหารควรใช้ความรู้ความสามารถในการวิจัยและนำผลงานการวิจัยมาแก้ปัญหาและพัฒนาผลผลิตทั้งทางปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งการบริหารที่ทันสมัย รู้เท่าทันนวัตกรรมและเทคโนโลยี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์,
- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562. (ออนไลน์) 2562 (อ้างเมื่อ 24 ตุลาคม 2565). จาก: http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/057/T_0049.PDF
- เกศรา สิทธิแก้ว. (2558). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี. บัณฑิตวิทยาลัย : เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี,
- ธีรศักดิ์ สารสมักร. (2563). “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29.” การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 5; 29 พฤษภาคม 2563; อุบลราชธานี,
- นารินทร์ เดชสะท้อน. “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3,” วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์. 1, 3 (กันยายน – ธันวาคม 2557): 94.
- เนตรพัฒนา ยาวีราช. ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: ทริบเพิล กรุ๊ป, 2556.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน,
- มูฟิต วาโอะ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. (ออนไลน์) 2565 (อ้างเมื่อ 18 ตุลาคม 2565). จาก: <http://new.ubon5.go.th/index.php?r=post%2Findex&id=76>
- Adair, J. Effective Strategic Leadership. London: Pan Macmillan, 2002.
- Cronbach, L. J. Essential of psychological testing (5th ed.). New York: Harper Collins, 1990.
- Dess, G. G. and Miller, A. Strategic Management. Singapore: McGraw Hil, 1993.

- DuBrin, A. J. *Leadership: Research findings, practice, and skills (5th ed.)*. Boston: Houghton Mifflin Company, 2007.
- Hitt, M. R. and Hoskisson, R. E. *Management of strategy: Concepts and Cases*. China: Thomson South-Western, 2007.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. "Determining Sample Size for Research Activities," *Educational and Psychological Measurement*. 30, 3: 607-610
- Likert, R. *The human organization: Is management and value*. New York: McGraw-Hill, 1967
- Nahavandi, M. and Malekzadeh, M. R. *Organizational Behavior: The Person Organization Fit*. Boston: Houghton Mitchell, 1999.
- Yukl, G. A. *Leadership in Organization*. 4th ed. Englewood Clift's: Prentice Hall, 1998.

